

інтелектуального капіталу залежить не тільки майбутнє певної організації або фірми, а й те, наскільки швидко країна увійде до числа передових постіндустріальних країн світу.

Важливою передумовою для формування інтелектуального потенціалу на всіх рівнях є стимулювання інноваційної діяльності як державою, так і власне підприємствами своїх працівників. Такий підхід припускає й активну участь держави в процесі переходу на загальноприйняті світові стандарти володіння, користування й управління інтелектуальною власністю.

Інтелектуальний потенціал — ключовий фактор формування економіки, яка заснована на знаннях, і саме від того, наскільки активно відбувається процес відтворення інтелекту і знань, залежать якість і темпи розвитку всього суспільства. Ефективне накопичення і використання інтелектуального потенціалу країни і суспільства можуть і повинні забезпечуватися за рахунок застосування різних інструментів як державного, так і приватного характеру, таких як забезпечення постійного розвитку творчих здібностей особистості на всіх рівнях системи освіти; створення сприятливих умов для того, аби освіта максимально відповідала майбутній спеціальності, у тому числі шляхом функціонування інститутів додаткової освіти і центрів підготовки, перепідготовки та розвитку людських ресурсів; удосконалення інфраструктури у сфері інформації і нових технологій тощо.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ

Ю. О. Гайдученко, старший викладач

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Концепція економіки знань стала в останнє десятиріччя важливим теоретико-методологічним та науково-практичним підґрунтям політики економічного зростання багатьох країн. Вона розкриває нову роль і місце інтелекту людини в суспільстві. У зв'язку з прискоренням темпів розвитку технологій доступність знань стає найважливішою умовою для участі країни у глобальній конкуренції. Особливо в умовах кризи знання залишаються тим ресурсом, що набуває значення не лише як рівень інтелектуальних можливостей, а й як економічний ресурс, що стає базисом і засобом створення та впровадження інновацій. У розвинених країнах асигнування в освіту, науку, куль-

туру, охорону здоров'я у декілька разів перевищують вкладення в машини, устаткування, будівлі, споруди.

Зараз економіка перетворюється на систему, що функціонує на основі обміну знаннями.

Виділяють декілька особливостей формування економіки знань, такі як перехід від індустріального виробництва до виробництва послуг; від масового виробництва стандартизованих виробів до виробництва унікальних і невідтворних благ та послуг; установлення інформації та знань як домінуючих чинників виробництва. Внаслідок таких змін зростає роль освіти, трудова фізична діяльність витісняється творчою активністю, змінюються тривалість робочого дня, а також місце і графік роботи.

Глибина радикальних змін, пов'язаних із заміщенням праці знаннями, полягає у тому, що не праця, а саме знання починають виступати як джерело вартості. Трудова теорія вартості замінюється теорією «вартості, створюваної знаннями».

До економіки знань у найширшому розумінні нині належать чотири основні сфери: 1) НДДКР та інновації; 2) освіта і навчання, що сприяють формуванню людського капіталу; 3) високотехнологічне виробництво; 4) інформаційно-комунікаційні технології. Як стверджує А. Дагаєв, хоча кожна з них зберігає свою відносну самостійність, уявити одну сферу без трьох інших досить складно. Фактично ми є свідками усе тіснішої конвергенції трьох різних сфер суспільної діяльності.

Економіка знань стає базовою й універсальною складовою загальної економіки, оскільки всі сфери матеріального і нематеріального виробництва, виробничі і соціальні відносини в сучасних умовах розвиваються на основі динамічного збільшення та відновлення знань.

Потенціал освоєння знань — це здатність засвоювати нові знання і адаптувати імпортовані технології. Ця здатність важлива для економічного зростання й інновацій у країнах наздоганяючого розвитку. Тому знання — суспільний продукт, одночасно як доступний всім, так і не доступний.

Передове знання і його здобування залежать від стану наукових шкіл та початкової виробничо-технологічної бази, яка забезпечує лабораторний рівень досліджень. Важлива умова — достатньо високий обсяг фінансових ресурсів для підтримки інновацій з бюджету країни. Такий підхід формує загальний позитивний клімат для створення і впровадження інновацій.

Необхідною передумовою і умовою капіталізації науки є спонсорвання її розвитку державою. Очевидно, що постійне фінансування державою вчених створює відповідну норму споживання для працівників, зайнятих у цій сфері.